

Przemoc w szkole

(Zestawienie bibliograficzne w wyborze)

Wydawnictwa zwarte:

1. **Agresja i przemoc w szkolnych działaniach profilaktycznych: poradnik metodyczny dla nauczycieli. Warszawa : Ministerstwo Edukacji Narodowej i Sportu, 2005**

Poradnik ten ma służyć pomocą w sytuacjach bezpośredniego zetknięcia się z aktami agresji i przemocy na terenie szkoły. Opracowanie porusza m.in. takie problemy jak:

- *wyjaśnienie pojęcia agresji przemocy*
- *działania profilaktyczne w szkole*
- *agresja i przemoc w szkolnym programie profilaktyki*
- *konsekwencje prawne zachowań agresywno – przemocowych*

W aneksie przytoczono kilka przykładów scenariuszy zajęć związanych z tematyką agresji i przemocy.

2. **Agresja w szkole: spojrzenie wieloaspektowe. Red. Andrzej Rejzner. Warszawa: Wyższa Szkoła Pedagogiczna TWP, 2004**

Książka jest zbiorem materiałów powstałych podczas Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej „Agresja w szkole”. Konferencja zgromadziła wielu badaczy z dziedziny pedagogiki, psychologii społecznej i kryminologii.

Źródłem zachowań agresywnych badacze doszukują się przestrzeni środowiska lokalnego i tworzeniu sprzyjającego klimatu do zachowań przemocowych. Do tego dochodzi upadek norm moralnych, prawnych, brak socjalizacji rodzin patologicznych. Z ostatnich badań i doniesień naukowych wynika, że rodzina polska przechodzi głęboki kryzys, toteż w wielu miejscach niniejszej publikacji czytelnik znajdzie odniesienia do rodziny. Obok problematyki związanej z rodziną autorzy poszczególnych rozdziałów zaprezentowali swoje badania i poruszyli następujące tematy:

- *problemy wychowawcze w szkole*
- *manipulacja, przemoc i nietolerancja w szkole*
- *przemoc psychiczna*
- *agresywność młodzieży w okresie dojrzewania*
- *klimat społeczny szkoły*
- *syndrom wypalenia zawodowego nauczycieli (nie radzenie sobie ze stresem)*
- *wpływ mediów na (agresywne) zachowania człowieka*
- *przygotowanie psychopedagogiczne nauczycieli do rozwiązywania konfliktów i sytuacji trudnych.*

Książka adresowana jest do wszystkich, dla których poczucie bezpieczeństwa dzieci i młodzieży jest dobrem nadrzędnym

3. Dzieci i młodzież wobec agresji i przemocy. Red. Anna Brzezińska, Elżbieta Hornowska. Warszawa: Wydaw. Naukowe SCHOLAR, 2004

Książka podejmuje ważny i aktualny problem, jakim jest doświadczanie agresji i przemocy przez dzieci w wieku szkolnym oraz wczesnej i późnej adolescencji. Problematyka ta – co bardzo ważne – przedstawiona jest z perspektywy doświadczającego dziecka czy nastolatka, a nie osoby dorosłej. Dzięki temu możemy bliżej przyjrzeć się przekonaniom dzieci i młodzieży dotyczącym ich poczucia bezpieczeństwa oraz zaufania, jakim obdarzają swoich nauczycieli czy opiekunów. Zebrany materiał empiryczny zinterpretowano odwołując się do współczesnej wiedzy na temat agresji i przemocy: istoty i przejawów tych zjawisk, uwarunkowań społeczno-kulturowych i sposobów radzenia sobie z nimi.

Warto podkreślić praktyczny charakter tej książki. Autorzy starają się zwrócić uwagę rodziców i nauczycieli na te sytuacje, które – z punktu widzenia poczucia bezpieczeństwa dzieci i młodzieży – są najbardziej krytyczne. Świadomość zagrożeń i ich konsekwencji może pomóc w planowaniu racjonalnej działalności profilaktycznej oraz wspomagającemu rozwój nauczania i wychowania tak w domu, jak i w szkole.

4. Kasprzak Lech: Kompetencje komunikacyjne nauczyciela w przezwyciężaniu agresji i przemocy środowiska szkolnego. Piła: PWSZ, 2006

Niniejsza praca odnosi się do zainteresowań Autora problematyką związaną z agresywnym zachowaniem uczniów w środowisku szkolnym oraz możliwościami przeciwdziałania lub zapobiegania temu zjawisku przez nauczycieli. Praca składa się z trzech rozdziałów. W rozdziale pierwszym przedstawiono poglądy pedagogów i psychologów dotyczące pojęcia kompetencji komunikacyjnych nauczycieli. Rozdział drugi przybliży problematykę dotyczącą zjawiska agresji i przemocy w środowisku szkolnym. W rozdziale trzecim omówione zostały sposoby zapobiegania agresji i przemocy w szkole, wymagane kompetencje nauczyciela oraz efektywność podejmowanych działań. Pracę kończy wykaz literatury dobranej pod kątem tematu i problematyki przedstawionej w poszczególnych rozdziałach.

5. Kasprzak Lech: Przemoc wobec dziecka jako patologia społeczna. Piła: PWSZ, 2006

Autor podejmuje bardzo ważną i aktualną kwestię przemocy wobec dziecka. W rozdziale pierwszym zajmuje się problemem społecznym tego zjawiska. Wyjaśnia pojęcie, rodzaje, rozmiar i dynamikę przemocy; opisuje jej sprawców (nauczyciele, rodzice, środowisko rówieśnicze) oraz przedstawia skutki przemocy wobec dziecka. W rozdziale drugim przedstawione zostały psychospołeczne uwarunkowania przemocy wobec dziecka. Rozdział trzeci omawia podstawy przeciwdziałania przemocy wobec dziecka:

- *profilaktyka, interwencja i terapia*
- *programy przeciwdziałania przemocy wobec dziecka*

6. Krowatschek Dieter: Jak sobie poradzić z agresją u dzieci: poradnik dla rodziców. Kraków: Wydaw. WAM, 2006

Autor Dietek Krowatschek jest psychologiem szkolnym i nauczycielem. Od kilkunastu lat zajmuje się dziećmi nadpobudliwymi, z zaburzeniami koncentracji uwagi oraz innymi problemami dysfunkcji u dzieci i młodzieży. Niniejsza książka jest zbiorem propozycji wychowawczych. Autor przedstawia przykłady i najczęstsze formy agresywnych zachowań wśród dzieci i młodzieży oraz wyjaśnia ich przyczyny. Z perspektywy wieloletniego doświadczenia w pracy z małoletnimi, Autor prezentuje podstawowe techniki oraz ćwiczenia wypracowanego

przez siebie treningu pozytywnych postaw i relacji a także doraźne metody radzenia sobie z dziecięcą i młodzieńczą agresją.

7. Walczak Beata: Agresja w szkole: materiał pomocnicze dla nauczycieli. Piła 2005. Maszyn.

Walczak Beata: Przeciw przemocy: materiał pomocniczy. Piła 2003. Maszyn.

Celem powyższych publikacji jest pomoc nauczycielom w przeciwdziałaniu zjawisku agresji w szkole. Zawarte w nich scenariusze ćwiczeń, zabaw i lekcji Autorka opracowania poleca do wykorzystania w pracy na lekcjach wychowawczych lub też do pracy z dziećmi o skłonnościach do agresywnych zachowań.

Artykuły:

1. Bednarczyk Hanna, Mańkowski Leszek: Co wiemy o agresji w szkole? „*Dyrektor Szkoły*” 2004 nr 9 s. 54 – 57
2. Buss Renata: Program przeciwdziałania przemocy. „*Problemy Narkomanii*” 2004 nr 4 s. 83 - 93
3. Dmitruk-Sierocińska Katarzyna: Bullying wśród uczniów – charakterystyka zjawiska i jego skutki. „*Wychowanie na Co Dzień*” nr 6 s. 9 – 10
4. Gajda Joanna, Cichoń Seweryn: Uczniowskiej fali można przeciwdziałać. „*Gazeta Szkolna*” 2006 nr 23 s. 14
5. Gawrecka Iwona: Agresja i przemoc w gimnazjach. „*Dyrektor Szkoły*” 2004 nr 3 s. 48 – 50
6. Górka Anna: Przemoc wśród gimnazjalistów. „*Opieka Wychowanie Terapia*” 2005 nr ¾ s. 10 – 14
7. Grzywa-Bilkiewicz Agnieszka: Moobing i bullying jako formy agresywnych zachowań uczniów. „*Nowa Szkoła*” 2005 nr 6 s. 49 – 51
8. Hoffmann Sylwia: O gnębieniu słabszych. „*Problemy Opiekuńczo-Wychowawcze*” 2006 nr 1 s. 26 – 30
9. Kaniowska Teresa: Agresja i przemoc w szkolnych działaniach profilaktycznych. „*Edukacja dla Bezpieczeństwa*” 2005 nr 5 s. 48 – 55
10. Kaniowska Teresa: Profilaktyka przemocy w szkołach. „*Wychowawca*” 2004 nr 3 s. 14 – 16
11. Kołodziejczyk Jakub: Jak przemoc szkolną przemoc. „*Psychologia w Szkole*” nr 2 s. 53 – 62
12. Kośpit Małgorzata: Agresja w szkole. „*Remedium*” 2004 nr 11 s. 16 – 17
13. Krawczonek Magdalena: Zjawisko mobbingu. „*Dyrektor Szkoły*” 2006 nr 1 s. 18 – 19
14. Kwiatkowski Piotr, Szecówka Adam: Mobbing w kontekście doświadczania przemocy w klasie szkolnej (nowe narzędzia diagnostyczne). „*Szkoła Specjana*” 2005 nr 5 s. 331 – 345
15. Manturzevska-Grzegorzczak Maria, Sachanowska Kamila: Jak rozmawiać z rodzicami agresywnego ucznia. „*Psychologia w Szkole*” 2006 nr 3 s. 101 – 103
16. Milczarek Agnieszka: Kiedy w szkole pojawia się przemoc... „*Psychologia w Szkole*”. 2006 nr 1 s. 37 – 50
17. Miłkowska Grażyna: Od iluzji do realnej szansy, czyli o przeciwdziałaniu agresji dzieci i młodzieży w szkole. W: Współprzeźnienie edukacji. Szkoła – rodzina – społeczeństwo – kultura. Pod red. Mirosławy Nyczaj-Drag i Michała Głazewskiego. Kraków: Oficyna Wydaw. „Impuls”, 2005, S. 49 – 62
sygn. 95 219
18. Miłkowska-Olejniczak Grażyna: Gimnazjalny agresor. „*Nowa Szkoła*” 2005 nr 2 s. 24 – 29, bibliogr.
19. Morawska Ewa Joanna, Morawski Jacek: Trening Zastępowania Agresji (część 1). „*Psychologia w Szkole*” 2006 nr 1 s. 29 – 36
20. Mytnik Magdalena: Czas najwyższy, aby zająć się szkolną agresją. „*Gazeta Szkolna*” 2006 nr 5 s. 5, 9
21. Paszkiewicz Aneta: Sposoby na szkolnych brutalach. „*Psychologia w Szkole*” 2005 nr 3 s. 59 – 68

22. Poraj Grażyna: Niewłaściwi ludzie w niewłaściwym miejscu. „*Psychologia w Szkole*” 2006 nr 2 s. 69 – 81
23. Poraj Grażyna: Szkoła chora na agresję. „*Psychologia w Szkole*” 2006 nr 3 s. 87 – 99
24. Poraj Grażyna: Szkoła wobec agresji. „*Psychologia w Szkole*” 2006 nr 1 s. 3 – 24
25. Pospieszyl Kazimierz: Dziecko jako sprawca przemocy seksualnej. „*Psychologia w Szkole*” 2005 nr 1 s. 37 – 54
26. Raczkowska Jadwiga: Bardziej agresywni czy zastraszeni? „*Problemy Opiekuńczo-Wychowawcze*” 2006 nr 2 s. 11 – 21
27. Tsirigatis Konstantinos, Lewik-Tsirigatis Ewa: Agresja i przemoc wśród dzieci i młodzieży. „*Nauczyciel i Szkoła*” 2005 nr 1/2 s. 51 – 63
28. Tyniecka Elżbieta: Czy można wyrwać się z zakłętego kręgu przemocy? Scenariusz lekcji wychowawczej dla klas ponadgimnazjalnych. „*Zeszyty Szkolne*” 2006 nr 1 s. 137 – 141
29. Zawadzki Patryk: Fala w szkole. „*Edukacja i Dialog*” 2006 nr 1 s. 11 – 16
30. Żak Piotr: Chętni do bitki. „*Psychologia w Szkole*” 2006 nr 1 s. 25 – 27
31. Żegnałek Kazimierz: Przyczyny zachowań agresywnych dzieci i młodzieży. „*Edukacja i Dialog*” 2006 nr 1 s. 79 – 85

Wybór i opracowanie:

Dorota Ostaszewska

Mariusz Ciborowski